

ЦЕНТРИ ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ В РЕГІОНІ: НАУКОВІ ПІДХОДИ ДО ІДЕНТИФІКАЦІЇ

Гринчишин І.М., д.е.н., старший науковий співробітник відділу регіональної фінансової політики

Бас-Юрчишин М.А., к.е.н., науковий співробітник відділу просторового розвитку

ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України»

Трансформація традиційного підходу до регіонального та місцевого розвитку акцентує на просторових масштабах впливу, що передбачає розроблення політики, адаптованої до особливостей соціально-економічного розвитку регіонів й територіальних громад (чи їхніх об'єднань), на відміну від орієнтації тільки на адміністративно-територіальні одиниці з низьким рівнем соціально-економічного розвитку. Звідси змінюється основний *фокус нової політики регіонального розвитку* в напрямі активізації ендогенного розвитку на основі місцевих активів та знань. Відповідно до цього Державною стратегією регіонального розвитку до 2027 року (ДСРР-2027) визначено, що заходи реалізації державної регіональної політики спрямовуватимуться на підтримку потенційних центрів економічного зростання (понад 150 центрів) [1].

Вітчизняні експерти виокремлюють регіональні полюси економічного зростання як «території (мікрорегион, територіальна громада), що характеризуються значно кращими демографічними, соціально-економічними показниками розвитку в порівнянні з іншими подібними територіями регіону, зростання яких позитивно впливає на суміжні території та регіон в цілому» [2]. Вони зазначають, що такими полюсами зростання насамперед є агломерації (Львівська, Київська та ін.), а також великі і середні міста.

Апелюючи до ідеї «міст-садів» Е. Говарда, керівник групи радників ініціативи «Сприяння реалізації регіональних інвестиційних проєктів» проєкту «Супровід урядових реформ в Україні» (SURGe) Третяк Ю. та незалежний експерт Кошелюк М., вважають, що оптимальний розмір центрів економічного зростання за чисельністю населення – 30 тисяч, відповідно, близько 200 громад відповідають цьому критерію [3].

У європейській практиці для ідентифікації центрів зростання використовують такі соціально-економічні характеристики:

- чисельність населення міських структур (масштаби та зміни);
- економічний розвиток (загальний розмір ВРП);
- загальна продуктивність (ВРП на душу населення та його зміна);
- зайнятість (зміна зайнятості та ВРП на одну зайняту особу);
- безробіття (показники безробіття та його зміна);

- економічні рушії: інновації, навички, провідні сектори зайнятості та наявність взаємовідносин [4].

Серед критеріїв ідентифікації центрів зростання/підтримки у ДСРР-2027 було обрано динаміку чисельності населення, рівень бюджетних надходжень власних джерел, рівень інвестиційної активності, на основі кластерного аналізу території поділено на 4 групи:

- 1) центри, що мають ознаки ядер;
- 2) центри, що потребують підтримки;
- 3) центри, що потребують допомоги;
- 4) центри, що гостро потребують допомоги [5].

У ДСРР-2027 найбільшу кількість центрів зростання/підтримки серед областей Західного регіону визначено у Львівській області, а саме 76. В Івано-Франківській області визначено 9 центрів, що мають ознаки ядер, 13 центрів, що потребують підтримки, 16 центрів, що потребують допомоги, 1 центр, що гостро потребує допомоги. Натомість у Чернівецькій та Волинській областях їх кількість становить 28 та 32 відповідно, при цьому у Чернівецькій області ідентифіковано лише 4 центри економічного зростання, що є найнижчим значенням серед областей західного регіону (рис.1).

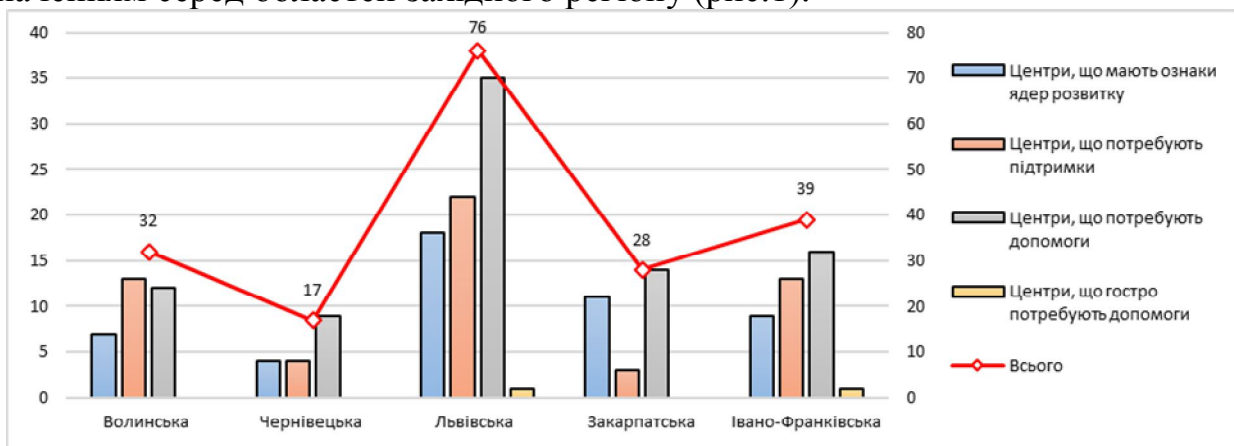

Рисунок 1 – Центри зростання/підтримки в областях Західного регіону, ідентифіковані у ДСРР-2027

Джерело: побудовано на основі [6]

Зазначене підтверджує необхідність подальшого дослідження в частині детермінації центрів економічного зростання, їх класифікації, а також можливості участі у проєктах стимулювання/підтримки економічного зростання.

Література:

1. Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на 2021—2027 роки. Постанова КМУ від 5.08.2020 р. № 695. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennya-derzhavnoyi-strategiyi-regionalnogo-rozvitku-na-20212027-t50820>
2. Про функціональні типи територій і не тільки. Інститут громадянського суспільства URL: <https://www.csi.org.ua/publications/pro-funkczionalni-typy-terytorij-i-ne-tilky/>
3. Третьяк Ю., Кошелюк М. Полюси зростання. Наступний крок децентралізації URL: <https://zn.ua/ukr/internal/poljusi-zrostannja-nastupnij-krok->

detsentralizatsiji.html?fbclid=IwAR1Bs_82V8p9cEnlh998GqeSJQdT2wt9B3DuIO7yh3IhxpVDs9HWTzb9YLQ

4. SGPTD - Secondary Growth Poles and Territorial Development in Europe; Performance, Policies and Prospects URL: <https://www.espon.eu/programme/projects/espon-2013/applied-research/sgptd-secondary-growth-poles-and-territorial>

5. Доповідь Кабінету міністрів України про стан реалізації генеральної схеми планування території України за 2019 рік. Київ, 2020. 130 с.

6. Функціональні типи територій. ГІС ДП "ДІПРОМІСТО" URL: <https://mrbu.maps.arcgis.com/apps/webappviewer/index.html?id=3cb1d5b652d24f2cb7d35cb9e5761ddd>

ІННОВАЦІЙНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ВЛАДИ

Динник І.П., канд. наук з держ. упр., асистент кафедри публічного управління та адміністрування

Київський національний торговельно-економічний університет

На сьогоднішній день, новітні вектори розвитку сільських територій нашої держави вимагають використання сучасних інноваційних підходів для забезпечення можливості ефективного розвитку України в умовах децентралізації влади.

Уряд має затверджену стратегію регіонального розвитку до 2027 року, де значне місце відведено вирішенню проблем сільських територій. Але в умовах децентралізації жодна урядова стратегія чи політика не сприятиме реальному розвитку територій так, як активна і відповідальна позиція місцевих громад.

Розробка найбільш дієвих та інноваційних заходів по забезпеченню подальшого розвитку сільських територій є дуже важливим завданням для України в умовах децентралізації.

Так, виникають питання щодо можливості подальшого просторового розвитку деяких сільських територій, розробки ефективних механізмів забезпечення успіху при децентралізації, ефективності використання ресурсів для сприяння сталому розвитку сільських територій та підвищення якості життя людей [3, с. 102].

Роль органів державної влади та управління, місцевого самоврядування та механізмів децентралізації владних повноважень є в центрі уваги С. Майстро. Засади забезпечення сталого сільського розвитку є сферою інтересів Є. Бойка, В. Борщевського, В. Залізко, В. Збарського, І. Гнибіденка, С. Горлова, Ю. Губені, Г. Кваснікова, В. Кулика, В. Мацибори, О. Мельника, О. Павлова, М. Хвесика та ін.

На разі набувають значення механізми розвитку сільських територій та об'єднаних територіальних громад (далі - ОТГ) України в цілому, в умовах децентралізації, їх вплив на реальний добробут нації шляхом формування інформаційно-енергетичного поля розвитку сільських територій. Тобто постає